

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 8Co/141/2014
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4112209206
Dátum vydania rozhodnutia: 02. 10. 2014
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Adriana Kalmanová
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2014:4112209206.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Nitre v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Adriany Kálmánovej, PhD. a členov senátu JUDr. Vladimíra Novotného a JUDr. Jarmily Pogranovej v právnej veci navrhovateľiek: 1/ T. A., nar. XX. XX. XXXX, bytom Q., K. XXXX/XX, 2/ T. J., nar. XX. XX. XXXX bytom Q., Q. XX, obe zastúpené JUDr. Ľudovítom Mrázom, advokátom v Bratislave, Bajzova 4, proti odporcom: 1/ F. F., nar. XX. XX. XXXX, bytom E., E. XXX/XX, zastúpený opatrovníčkou D. D. F., bytom E., E. XXX/XX, 2/ K. P., nar. XX. XX. XXXX, bytom B. 6, B., obaja zastúpení Advokátskou kanceláriou Kucek, Havlík & Partners, s.r.o., Šoltésovej 12, Bratislava, IČO: 36 865 192, o neúčinnosť kúpnych zmlúv a iné, o odvolaní navrhovateľiek a odporcu v 1/ rade proti rozsudku Okresného súdu Nitra zo dňa 9. decembra 2013 č. k. 12C/30/2012-164, takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa vo vyhovujúcej časti určujúcich výrokov potvrdzuje.

V napadnutej zamietajúcej časti výroku a v časti výroku o trovách konania účastníkov rozsudok súdu prvého stupňa zrušuje a vec v týchto častiach vracia súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

Napadnutým rozsudkom súd prvého stupňa určil, že kúpna zmluva uzatvorená medzi predávajúcim D. P. F. a kupujúcim F. F. dňa 18. 01. 2012, ktorou predávajúci previedol spoluvlastnícky podiel vo veľkosti 1/2 - ice k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. XXX v katastrálnom území X. A., H. X. A., okres Z. a to parcely registra "C" č. XXXX/X - lesné pozemky o výmere 20953 m², parc. č. XXXX/XX - orná pôda o výmere 1810 m², parc. č. XXXX/X - orná pôda o výmere 35433 m², parcely registra "E" č. XXXX - lesné pozemky o výmere 2146 m², parc. č. XXXX - lesné pozemky o výmere 78 m², parc. č. XXXX/X - orná pôda o výmere 588 m², ktorej vklad bol povolený pod V XXX/XX a ktorou previedol spoluvlastnícky podiel vo veľkosti 3/10-ín k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. XXX, v katastrálnom území X. A., H. X. A., okres Z., a to parcely registra "C" č. XXXX/X - orná pôda o výmere 116737 m², ktorej vklad bol povolený pod V XXX/XX, je voči navrhovateľke v 1/ rade právne neúčinná.

Ďalším výrokom určil, že kúpna zmluva uzatvorená medzi predávajúcim D. P. F. a kupujúcim F. F. zo dňa 18. 01. 2012, ktorou predávajúci previedol spoluvlastnícky podiel vo veľkosti 1 - ice k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. XXX, nachádzajúcich sa v katastrálnom území X. A., H. X. A., okres Z. a to parcely registra "C" č. XXXX/X - lesné pozemky o výmere 20953 m², parc. č. XXXX/XX - orná pôda o výmere 1810 m², parc. č. XXXX/X - orná pôda o výmere 35433 m², parcely registra "E" parc. č. XXXX lesné pozemky o výmere 2146 m², parc. č. XXXX - lesné pozemky o výmere 78 m², parc. č. XXXX/X - orná pôda o výmere 588 m², ktorej vklad bol povolený pod V XXX/XX a ktorou previedol spoluvlastnícky podiel vo veľkosti 3/10-iny k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. XXX, v katastrálnom území X. A., H. X. A., okres Z., a to parcely registra "C" č. XXXX/X - orná pôda o výmere 116737, ktorej vklad bol povolený pod V XXX/XX je voči navrhovateľke v 2/ rade právne neúčinná.

Vo zvyšnej časti súd návrh zamietol a o trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 2 OSP výrokom, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania, pretože každý z nich mal vo veci úspech čiastočný.

Rozhodnutie právne odôvodnil ustanoveniami § 42a ods. 1, 2, 3 písm. a/, § 42b ods. 1, 2 a § 39 Občianskeho zákonníka. Vykonaným dokazovaním mal preukázané, že navrhovateľka v 1/ rade poskytla otcovi odporcu v 1/ rade, P. F., pôžičku vo výške 2.645.000,- Sk, ktorú mal vrátiť do 31. 05. 2007 a ďalšiu vo výške 700.000,- Sk, ktorú mal vrátiť do 30. 06. 2009. Navrhovateľka v 2. rade poskytla otcovi odporcu v 1. rade pôžičku 2.520.000,- Sk, ktorú mal vrátiť do 31. 05. 2007 a ďalšiu 1.800.000,- Sk, ktorú mal vrátiť do 31. 12. 2007. Dlžník im pôžičky nevrátil, svoj dlh uznal písomným uznaním dlhu 07. 03. 2007, 15. 05. 2009 a 15. 09. 2007 pričom sa zaviazal, že ak uznaný dlh nevráti, prevedie na navrhovateľky časť nebytových priestorov v polyfunkčnom objekte. Navrhovateľka v 1/ rade sa domáhala zaplatenia dlžnej sumy na Okresnom súde v Pezinku, v konaní sp. zn. 36C/17/2012, ktoré je právoplatne skončené a dlžník bol zaviazaný zaplatiť jej sumu 111.033,66 eura s príslušenstvom. Navrhovateľke v 2/rade bola v konaní vedenom na Okresnom súde v Pezinku, v konaní sp. zn. 4C/29/2012, právoplatne priznaná suma 136.113,14 eura s príslušenstvom. Nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom tohto konania previedol ich pôvodný vlastník, otec odporcu v 1/rade, D.. P. F., na odporcu v 1/ rade kúpnymi zmluvami dňa 18. 01. 2012, ktorých vklad bol povolený pod V 279/12. V súčasnosti je vlastníkom nehnuteľností odporca v 1/ rade. Zmluvou o zriadení záložného práva uzatvorenej s odporkyňou v 2/rade, odporca v 1/rade zriadil záložné právo dňom 27. 02. 2012 k sporným nehnuteľnostiam. Vklad záložnej zmluvy bol povolený 07. 03. 2012 pod V XXX/XX. Záložná zmluva zabezpečuje pohľadávku odporkyne v 2/rade vo výške 41.000,- eur na základe zmluvy o pôžičke z 11. 03. 2009, ktorou požičala peniaze D.. P. F.. Z takto vykonaného dokazovania súd uzavrel, že medzi dlžníkom, teda D.. P. F. a odporcom v X/rade je blízky vzťah, sú príbuzní v priamom rade, a preto právny úkon urobený medzi dlžníkom P. F. ako predávajúcim a odporcom v 1/rade ako kupujúcim, je úkon urobený medzi blízkymi osobami s poukazom na ustanovenie § 116 Občianskeho zákonníka. Vzhľadom k tomu, že ide o právny úkon kúpnej zmluvy z 18. 01. 2012, ku ktorému došlo v posledných troch rokoch medzi dlžníkom a jemu blízkou osobou, zo zákona sa úmysel dlžníka P. F. ukrátiť veriteľky, ako aj vedomosť blízkej osoby odporcu v 1/rade o existencii tohto úmyslu predpokladá. Odporca nepreukázal, že o dlžníkovom úmysle ukrátiť odporovateľným právnym úkonom veriteľov nevedel, resp. nemohol vedieť, že vyvinul náležitú starostlivosť na poznanie úmyslu dlžníka. Uzavrel, že odporca v 1/rade neunesol dôkazné bremeno v tomto smere a uvedené skutočnosti nepreukázal. Hoci odporca nebol pre jeho zdravotný stav v konaní vypočutý, jeho výpoveď súd nepovažoval za podstatnú vzhľadom na to, že svedok P. F. uviedol, že odporca v 1/rade bol informovaný o dôvodoch prevodu nehnuteľností, teda vedel, za akým účelom sú prevádzané. Výpoveď opatrovníčky, že pri prevode pozemkov z manžela na syna zaplatil syn kúpnu cenu nepovažoval súd prvého stupňa za vierohodnú, keďže svedok P. F. uviedol, že za predaj pozemkov peniaze od odporcu nedostal. Za nelogické považoval aj to, aby plnoletý syn nevedel, čomu sa jeho otec venuje a je to aj v rozpore s výpoveďou svedka P. F., ktorý uvádzal, že nehnuteľnosti prevádzal na odporcu v 1/rade, pretože mal finančné problémy, predaj pozemku v X. A. mal realizovať odporca v 1/rade a z predaja chcel uhradiť záväzky. Navrhovateľky preukázali, že ako veriteľky majú voči P. F. vymáhateľné pohľadávky. Navrhovateľka v 2/rade má exekučný titul, rozsudok súdu č. k. 4C/29/2012-149, právoplatný 01. 07. 2013, ktorým bol schválený zmier, v ktorom sa zaviazal dlžník zaplatiť jej sumu 136,113,14 eura. Pokiaľ ide o navrhovateľku v 1/rade konštatoval, že nie je práve významné, že nemá exekučný titul (konanie vedené na Okresnom súde Pezinok nie je právoplatne skončené), pretože vymáhateľnou pohľadávkou v zmysle rozhodnutia R/44/2001 je taká pohľadávka, ktorú možno úspešne vymáhať na súde v základnom konaní. Z uvedených dôvodov určil, že obe kúpne zmluvy uzatvorené medzi predávajúcim D.. P. F. a kupujúcim F. F. sú voči navrhovateľkám v 1/ a 2/rade právne neúčinné. Zo zvyšnej časti - týkajúcej sa určenia neplatnosti zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam, súd prvého stupňa návrh zamietol dôvodiac, že inštitút odporovateľnosti právnych úkonov znamená, že právne úkony dlžníka sú vyhlásené vo vzťahu k veriteľovi za právne neúčinné. Neznamená to absolútnu neplatnosť právneho úkonu voči všetkým osobám, ide o relatívnu neplatnosť právneho úkonu vo vzťahu k veriteľovi. Platnosť zmluvy o zriadení záložného práva posudzoval ako samostatný právny úkon medzi odporcami v 1/ a 2/ rade a dospel k záveru, že je platný. Zmluva o zriadení záložného práva spĺňa náležitosti s poukazom na § 151a a nasl. Občianskeho zákonníka. Navrhovateľky nepreukázali, že by zmluva bola absolútne neplatným právnym úkonom z dôvodu obchádzania zákona, a preto s poukazom aj na výpoveď svedka P. F. a odporkyne v 2/rade, ktorí sa vyjadrili, že záložné právo bolo zriadené za účelom zabezpečenia pohľadávky odporkyne v 2/rade voči P. F., návrh ako nedôvodný zamietol.

Proti tomuto rozsudku podali v zákonnej lehote odvolanie navrhovateľky aj odporca v 1/ rade.

Navrhovateľky navrhli rozsudok súdu prvého stupňa zmeniť a určiť, že kúpna zmluva, ako aj záložná zmluva, špecifikovaná vo výroku rozsudku, sú neplatné. Poukázali na to, že z výpovedí účastníkov konania, ako aj svedka D.. P. F. bolo zistené, že išlo o účelový právny úkon, ktorého cieľom nebol odplatný prevod vlastníctva nehnuteľnosti, ale snaha uchrániť vec pred veriteľmi pôvodného vlastníka. O zámeroch účastníkov zmluvy svedčia aj listinné dôkazy a skutočnosť, že počas konania pred súdom prvého stupňa došlo k prevodu vlastníctva polyfunkčného domu v Senci prostredníctvom záložného veriteľa, čiže formou tzv. prepadného zálohu. Aj tieto skutočnosti preukazujú, že v prípade kúpnej zmluvy uzatvorenej medzi odporcom v 1/rade a jeho otcom vôľa účastníkov nesmerovala k uzavretiu kúpnej zmluvy so všetkými dôsledkami súvisiacimi s prevodom vlastníckeho práva, ale výlučne k zmene vlastníka s cieľom zabrániť veriteľom uspokojiť pohľadávky z dlžníkovho majetku. V tomto prípade teda išlo o nedostatok vážnosti vôle, ktorá sa zdánlivo prejavovala, ale v skutočnosti neexistovala. Poukázali na absolútnu neplatnosť kúpnej zmluvy, ktorej chýba vážnosť, ide o úkon urobený osobou v duševnej poruche, zmluva je v rozpore so zákonom a dobrými mravmi. Konanie dlžníka, ktorý uzatvoril súdny zmluvný, urobil vyhlásenie splniť si povinnosti vyplývajúce z kúpnych zmlúv nasvedčujú tomu, že sa vyhýba splneniu zákonných zmluvných povinností a jeho konanie má prinajmenšom charakter klamlivého a zavádzajúceho konania s úmyslom vyhnúť sa splneniu povinností a takéto konanie je preto v rozpore s dobrými mravmi. Poukázali na pochybné vyjadrenia zástupkyne odporcu v 1/ rade, že synovi, aby mohol zaplatiť kúpnu cenu svojmu otcovi, požičala od svojich rodičov sumu zodpovedajúcu kúpnej cene 800.000,- eur. Uviedli, že takáto suma nie je bežná, a preto toto vyjadrenie svedčí o fiktívnosti kúpnej zmluvy. Aj z týchto dôvodov mali za to, že kúpna zmluva je absolútne neplatná, na ktorú neplatnosť musí súd prihliadať z úradnej povinnosti.

Pokiaľ ide o neplatnosť záložnej zmluvy, nestotožnili sa so závermi súdu prvého stupňa, pre ktoré návrh zamietol. Zdôraznili, že záložné právo má zabezpečiť návratnosť pohľadávky odporkyne v 2/ rade, ktorá vyplýva zo zmluvy o pôžička pre D.. P. F.. Toto tvrdenie je pochybné za predpokladu pravdivosti tvrdenia o vyplatení kúpnej ceny Ing. F. jeho synom, pretože v tom prípade nemal dôvod (pri prijatom objeme finančných prostriedkov) požičať si oproti kúpnej cene mizivú sumu peňazí na vrátenie kúpnej ceny. Keďže peniaze nevrátil, je nesporné, že opätovne ide o ďalší premyslený pokus Ing. F. zaťažiť nehnuteľnosť záložným právom v prospech svojej sesternice a tým ich uchrániť pred prípadnými veriteľmi výhodným poradím záložného práva. Tento dôvod je o to závažnejší, že súd mal od navrhovateľiek dôkaz, že Ing. F. takýmto spôsobom zabezpečil aj inú nehnuteľnosť, polyfunkčný dom v Senci. Z jeho konania potom vyplýva, že takýmto opakovaným postupom sa snaží vyhnúť splneniu povinnosti vyplývajúcej z kúpnej zmluvy. Poukázali aj na vyjadrenie odporkyne v 2/rade, že ohľadne podpísania záložnej zmluvy všetko dohadoval Ing. P. F.. Uviedli, že ak trpí absolútnou neplatnosťou kúpna zmluva, trpí touto zásadnou právnou vadou aj záložná zmluva, keďže nikto nemôže na iného previesť viac práv ako mu patrí. Neplatnosť absolútna nastáva priamo zo zákona v čase jeho realizácie. Potom platí, že ak sa v dôsledku absolútnej neplatnosti kúpnej zmluvy odporca v 1/rade nestal vlastníkom nehnuteľnosti v X. A., nemohol k nim platne zriadiť ani záložné právo. Na túto skutočnosť mal súd prihliadať zo zákonnej povinnosti, pokiaľ by na základe vykonaných dôkazov dospel k správnym skutkovým zisteniam, musel by právne úkony, ich platnosť aj účinky podriaďovať podľa iných zákonných ustanovení a bol by musel žalobe v celom rozsahu, aj keď z iných právnych dôvodov vyhovieť. Pokiaľ nemohol určiť absolútnu neplatnosť kúpnej zmluvy, lebo jej účastníkom bol aj Ing. J. F., mal si v súvislosti s platnosťou záložnej zmluvy ako predbežnú otázku riešiť otázku neplatnosti kúpnej zmluvy a následne, práve vzhľadom na súdu známe dôvody absolútnej neplatnosti, mal záložnú zmluvu vyhlásiť za neplatnú.

Odporca v 1/rade napadol odvolaním 1. a 2. výrok rozsudku, ktorým súd prvého stupňa určil neúčinnosť kúpnych zmlúv a žiadal rozsudok v tejto časti zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Vyslovil názor, že súd nesprávne posúdil ustanovenie § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka. Navrhovateľky nedisponujú pohľadávkou, ktorá by im bola priznaná vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, svojich pohľadávok sa domáhal v iných konaniach, ktoré doposiaľ neboli právoplatne skončené. To by bol dôvod na prerušenie konania o odporovacej žalobe. Až do vydania rozsudku 09. 12. 2013 si navrhovateľky nevymohli pre svoje pohľadávky proti dlžníkovi exekučný titul, napriek tomu súd odporovacej žalobe vyhovel, čo nepovažujú za správne.

Navrhovateľky v písomnom vyjadrení k odvolaniu odporcu v 1/rade zotrvali na dôvodoch svojho odvolania a uviedli, že navrhovateľka v 2/rade má právoplatné a vykonateľné rozhodnutie, na ktoré poukázal aj súd prvého stupňa v odôvodnení rozsudku. Navrhovateľka v 1/rade má doposiaľ v neprávoplatnom rozsudku Okresného súdu Pezinok priznanú žalovanú sumu 111.033,66 eura s príslušenstvom. Bez ohľadu na tieto okolnosti v súlade s rozsudkom NS SR č. 3Cdo 102/99 z 23. 12. 1999 treba za vymáhateľnú pohľadávku pre účely výkladu ustanovenia § 42a Občianskeho zákonníka považovať aj pohľadávku, ktorú možno vymáhať na súde. Z týchto dôvodov odvolacie námietky odporcu v 1/rade považovali za právne irelevantné.

Odporca v 1/rade v písomnom vyjadrení k odvolaniu navrhovateľiek poprel, že by jeho vôľa, ako predávajúceho, nesmerovala k uzavretiu kúpnej zmluvy. Zo zmluvy je zrejmé, že vôľa bola zachytená v kúpnej zmluve, smerovala k prevodu nehnuteľností a bola jednoznačne prejavovaná podpisom kúpnej zmluvy a následne podaním návrhu na vklad. Tvrdenie o simulovanom právnom úkone je nesprávne. Poukázal na to, že svedok Ing. P. F. potvrdil, že nehnuteľnosť prevádzal na neho a následne mal byť realizovaný ďalší prevod investorovi. Pokiaľ ide o duševnú poruchu, táto nebola preukázaná a nie je možné ani z vykonaného dokazovania ustáliť, že by v čase uzatvárania kúpnej zmluvy trpel duševnou poruchou. Poukázal na rozhodnutie NS ČR zo dňa 30. 01. 2003 sp. zn. 32Odo 632/2002, podľa ktorého vedomosť kupujúceho o duševnej chorobe predávajúceho sama osebe nemôže viesť k záveru, že zmluva je neplatná. Takýto záver vyžaduje bezpečné zistenie o tom, že účastník právneho úkonu nedokáže posúdiť následky svojho konania. Pokiaľ ide o zamietajúcu časť rozsudku týkajúcu sa neplatnosti záložnej zmluvy uviedol, že inštitút odporovateľnosti nemá za následok neplatnosť iných právnych úkonov. Právny úkon, ktorému veriteľ s úspechom odporoval je právne neúčinný a veriteľ môže požadovať uspokojenie svojej pohľadávky z toho, čo odporovateľným právny úkonom ušlo z dlžníkovho majetku.

Odporkyňa v 2/rade poukázala na to, že odporovateľnosť neznamena dovolanie sa absolútnej neúčinnosti právneho úkonu, ale nastoľuje relatívnu neúčinnosť právneho úkonu, teda iba voči ukrátenému veriteľovi. Z toho vyplýva, že relatívne neúčinný právny úkon je platný a nastávajú podľa neho všetky účinky právom spojované s platným právny úkonom len vo vzťahu medzi účastníkmi tohto právneho úkonu. Nie je možné domáhať sa určenia neplatnosti záložnej zmluvy uzatvorenej medzi odporcom v 1/rade a ňou - odporkyňou v 2/rade ako záložným veriteľom, pretože, ak by aj boli úspešné odporovateľné právne úkony, bola by založená neúčinnosť úkonov dlžníka výlučne voči navrhovateľkám, nie voči nej ako tretej osobe. Voči nej by bola kúpna zmluva naďalej platná a účinná. Odporovanie právneho úkonu uskutočneného medzi subjektmi zmluvy nemá žiaden vplyv na platnosť akýchkoľvek právnych úkonov medzi subjektmi odlišnými od subjektov odporovaného právneho úkonu, v tomto prípade dlžníkov navrhovateľiek a odporcu v 1/rade. Zdôraznila, že odporovaná kúpna zmluva by v prípade úspešného odporovania ostala naďalej platná a účinná voči všetkým tretím osobám vrátane nej, preto nie je možné podmieňovať platnosť, resp. účinnosť ďalších právnych úkonov relatívnou neúčinnosťou odporovaného právneho úkonu. Záložná zmluva je platná a neexistuje žiadny dôvod jej neplatnosti, ako správne konštatoval aj súd prvého stupňa. Záverom uviedla, že platnosť zmluvy o zriadení záložného práva je potrebné posudzovať samostatne ako právny úkon urobený medzi odporcami v 1/ a v 2/rade.

Krajský súd v Nitre ako súd odvolací (§ 10 ods. 1 OSP) prejednal odvolanie účastníkov konania bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 214 ods. 2 OSP pri súčasnom verejnom vyhlásení rozsudku, za splnenia podmienok uvedených v § 214 ods. 3 v spojení s § 156 ods. 3 OSP a dospel k záveru, že odvolanie navrhovateľiek je dôvodné.

Predmetom konania je návrh navrhovateľiek, ktorým sa domáhali určenia neúčinnosti kúpnych zmlúv uzatvorených medzi otcom odporcu v 1/rade, Ing. P. F., a odporcom k nehnuteľnostiam v katastrálnom území X. A., zapísaným na LV č. XXX a XXX v podieloch a výmerách uvedených vyššie. Návrh odôvodnili tým, že sú veriteľkami otca odporcu v 1/rade, ktorému poskytli pôžičky. Navrhovateľka v 1/rade v sume 2.645.000,- Sk, ktorú sa zaviazal zaplatiť do 31. 05. 2007 a sumu 700.000,- Sk, ktorú sa zaviazal zaplatiť do 30. 06. 2009. Navrhovateľka v 2. rade otcovi odporcu v 1/rade požičala sumu 2.520.000,- Sk, ktorú sa zaviazal vrátiť do 31. 05. 2007 a sumu 1.800.000,- Sk, ktorú sa zaviazal zaplatiť do 31. 12. 2007. Napriek tomu, že uznal dlh a zaviazal sa ho vrátiť, povinnosť nesplnil, nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom konania kúpny zmluvami uzatvorenými 18. 01. 2012 previedol na odporcu v 1/rade, svojho syna, pričom vklad kúpnych zmlúv bol povolený pod V 279/12. Poukázali na to, že D.. P. F. a odporca sú osoby blízke, v čase prevodu D.. P. F. vedel, že má voči nim záväzok, napriek tomu nehnuteľnosti previedol na odporcu

v 1/rade, čo svedčí o tom, že tak učinil v snahe vyhnúť sa plneniu splatného záväzku a ukrátiť ich ako veriteľky. Preto sa domáhali určenia, že jeho právne úkony ukracujúce vymáhateľnosť pohľadávok sú voči nim právne neúčinné. V priebehu konania podali návrh na rozšírenie návrhu a návrh na pripustenie vstupu ďalšieho účastníka do konania, odporkyne v 2/rade s odôvodnením, že odporca v 1/rade sporné nehnuteľnosti zaťažil záložnou zmluvou, ktorú uzatvoril s odporkyňou v 2/rade. V nadväznosti na to súd prvého stupňa uznesením č. k. 12C/30/2012-69 dňa 06. 09. 2012 pripustil do konania vstup odporkyne v 2/rade a pripustil zmenu návrhu. Rozšírenie návrhu odôvodnili tým, že sporné nehnuteľnosti odporca v 1/rade zaťažil záložnou zmluvou, čím konal v rozpore s dobrými mravmi s účelom obísť zákon, zmariť ich zákonný nárok na uspokojenie pohľadávky voči dlžníkovi, ktorý úkon je podľa § 39 Občianskeho zákonníka absolútne neplatný a z tohto dôvodu je neplatné aj záložné právo. Keďže záložné právo umožňuje prednostne uspokojiť záložnú veriteľku, je tým daný ich naliehavý právny záujem na určení neplatnosti tohto právneho úkonu. Možnosť výkonu záložného práva odporkyňou v 2/rade má za následok ohrozenie ich práva, keďže odporca v 1/rade, ako aj jeho otec sú nemajetní. Súd prvého stupňa vo veci rozhodol tak, že určil neúčinnosť oboch kúpnych zmlúv vo vzťahu k navrhovateľkám v 1/ aj v 2/ rade a zamietol návrh v časti určenia neplatnosti záložnej zmluvy.

Proti zamietajúcej časti rozsudku podali odvolanie navrhovateľky a odporca odvolaním napadol vyhovujúcu časť rozsudku, týkajúcu sa určenia neúčinnosti kúpnych zmlúv. Navrhovateľky žiadali rozsudok zrušiť, pričom odvolací petit vymedzili tak, že žiadali určiť neplatnosť kúpnej zmluvy a záložnej zmluvy. Na výzvu odvolacieho súdu na upresnenie odvolacieho petitu výslovne uviedli, že odvolanie nie je zmenou ani rozšírením návrhu, teda nežiadajú rozhodnúť o neplatnosti kúpnych zmlúv, ale zmeniť rozsudok súdu prvého stupňa v odvolaním napadnutej zamietajúcej časti a určiť neplatnosť záložnej zmluvy, eventuálne rozsudok v tejto časti zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

Podľa § 42a ods. 1 Obč. zákonníka veriteľ sa môže domáhať, aby súd určil, že dlžníkove právne úkony podľa odsekov 2 až 5, ak ukracujú uspokojenie jeho vymáhateľnej pohľadávky, sú voči nemu právne neúčinné. Toto právo má veriteľ aj vtedy, ak je nárok proti dlžníkovi z jeho odporovateľného právneho úkonu už vymáhateľný alebo ak už bol uspokojený.

Podľa § 42a ods. 2 Obč. zákonníka odporovať možno právnomu úkonu, ktorý dlžník urobil v posledných troch rokoch v úmysle ukrátiť svojho veriteľa, ak tento úmysel musel byť druhej strane známy, a právnomu úkonu, ktorým bol veriteľ dlžníka ukrátený a ku ktorému došlo v posledných troch rokoch medzi dlžníkom a osobami jemu blízkymi (§ 116 a 117) alebo ktoré dlžník urobil v uvedenom čase v prospech týchto osôb s výnimkou prípadu, keď druhá strana vtedy dlžníkov úmysel ukrátiť veriteľa aj pri náležitej starostlivosti nemohla poznať.

Podľa § 42a ods. 3 písm. a/ Obč. zákonníka odporovať možno tiež právnomu úkonu, ktorým bol veriteľ dlžníka ukrátený a ku ktorému došlo v posledných troch rokoch medzi dlžníkom a osobou jemu blízkou (§ 116 a 117) alebo ktorý dlžník urobil v uvedenom čase v prospech osôb uvedených v písmenách a/, b/, c/ alebo d/; to však neplatí, ak druhá strana preukáže, že nemohla ani pri náležitej starostlivosti poznať úmysel dlžníka ukrátiť svojho veriteľa.

Účelom odporovateľnosti ako inštitútu občianskeho práva je zabrániť nepoctivým úkonom dlžníka, ktorými znižuje svoj majetok (veci, práva a pohľadávky) na úkor veriteľov. Podstatou odporovateľnosti je neúčinnosť právneho úkonu voči určitej osobe (tzv. relatívna neúčinnosť), ktorá znamená, že veriteľ môže požadovať uspokojenie svojej pohľadávky z predmetu odporovaného právneho úkonu tak, akoby k tomuto úkonu vôbec nedošlo.

Predmetom odporovateľnosti sú právne úkony. Keďže zákon neobmedzuje okruh právnych úkonov (nieť žiadneho taxatívneho vymedzenia), treba uviesť, že môže ísť o dvojstranné, jednostranné, odplatné, bezodplatné a iné právne úkony. Podstatné je, že ide o taký právny úkon, ktorým sa zhoršuje možnosť veriteľa na uspokojenie jeho pohľadávky. Nemusia to byť úkony, ktorými dochádza k scudzeniu majetku dlžníka. Stačí, že ide o také úkony, ktoré znižujú majetkovú podstatu dlžníka na úkor veriteľa. Medzi také úkony možno zaradiť kúpnu zmluvu, darovaciu zmluvu, výmennú zmluvu, prevzatie dlhu, postúpenie pohľadávky, odmietnutie dedičstva, odmietnutie daru, odpustenie dlhu, úmyselné nevymáhanie dlhu spôsobujúce premlčanie nároku, prevzatie nevýhodného ručiteľského záväzku, použitie časti majetku na vklad do základného imania obchodnej spoločnosti a pod. Z tohto výpočtu je vylúčený závet ako jednostranný právny úkon mortis causa, čo súvisí s univerzálnou sukcesiou.

Dlžníkov právný úkon musí ukracovať uspokojenie vymáhateľnej pohľadávky veriteľa. Zákonnému pojmu "vymáhateľná pohľadávka" zodpovedá taká pohľadávka, ktorú možno úspešne vymáhať pred súdom v základnom konaní. Podmienkou uplatnenia odporovateľnosti teda nie je právoplatné súdne rozhodnutie, ktoré je vykonateľné (R 44/2001).

V danej veci odvolací súd posudzujúc vec v časti týkajúcej sa určenia neúčinnosti kúpnych zmlúv v zmysle vyššie citovaných zákonných ustanovení a zásad dospel zhodne s právnym názorom súdu prvého stupňa k záveru o dôvodnosti žaloby navrhovateľiek. Je nesporné, že v konaní bolo preukázané splnenie všetkých zákonných predpokladov odporovateľnosti, a to existencia vymáhateľnej pohľadávky navrhovateľiek voči dlžníkovi Ing. P. F., otcovi odporcu v 1/rade u navrhovateľky v 1/rade v sume 111.032,92 eura s príslušenstvom, u navrhovateľky v 2/rade v sume 143.397,73 eura s príslušenstvom. V tejto súvislosti odvolací súd uvádza, že pokiaľ odporca namietal neexistenciu exekučného titulu, odvolací súd uvádza, že táto odvolacia námietka nie je dôvodná. Súd prvého stupňa v preskúmanom rozsudku správne poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu R 44/2001, ktoré bolo publikované v Zbierke súdnych rozhodnutí SR, a preto je toto rozhodnutie právne záväzné a je judikatórnym rozhodnutím, z ktorého je potrebné pri rozhodovaní o posudzovanom právnom nároku vychádzať. V tejto súvislosti je právne významné, že aj keď navrhovateľka v 1/rade zatiaľ nemá právoplatný exekučný titul, pretože konanie vedené na Okresnom súde v Pezinku pod sp. zn. 36C/17/2012 nie je právoplatne skončené, neznamená to, že sa nemôže domáhať vyslovenia neúčinnosti právneho úkonu, ktorým bola ukrátená. Ako správne uviedol aj súd prvého stupňa, vymáhateľnou pohľadávkou sa rozumie taká pohľadávka, ktorú možno úspešne vymáhať na súde v základnom konaní, a preto teda ide o pohľadávku žalovateľnú. Je rozdiel medzi pohľadávkou vymáhateľnou a vykonateľnou, ktorá je pohľadávkou, ktorú už možno exekvovať, a teda ktorej majiteľovi svedčí vykonateľné rozhodnutie súdu alebo exekučný titul. V danej veci však ustanovenie § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka spája nárok veriteľa na určenie, že dlžníkov právné úkony sú voči nemu právne neúčinné s pohľadávkou, ktorá je vymáhateľná, a preto uplatnenie takéhoto práva na súde žalobou o určenie neúčinnosti právneho úkonu nie je podmienené právoplatným a vykonateľným exekučným titulom. V konaní bolo ďalej preukázané, že sporné kúpne zmluvy boli uzatvorené medzi Ing. P. F., ako dlžníkom na strane predávajúceho a odporcom v 1/rade, jeho synom na strane kupujúceho v posledných troch rokoch, dňa 18. 01. 2012 a navrhovateľky nemajú možnosť dosiahnuť uspokojenie pohľadávky z majetku dlžníka, keďže previedol vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam v celom rozsahu svojho spoluvlastníckeho podielu. Odvolací súd dodáva, že odporca v 1/rade neprodukoval žiaden dôkaz preukazujúci, že by o úmysle predávajúceho ukrátiť veriteľa nevedel, resp. nemohol vedieť napriek tomu, že vyvinul starostlivosť k poznaniu tohto úmyslu dlžníka a šlo o náležitú starostlivosť. Naopak dlžník D. P. F. potvrdil, že odporca v 1/rade vedel o tom, že nehnuteľnosti prevádza na neho z dôvodu, aby sa vyhol exekúcii s tým, že v prípade, ak nehnuteľnosti budú predané, z kúpnej ceny vyplatí svoje pohľadávky.

Ďalej je potrebné uviesť, že navrhovateľky boli úspešné vo výroku, ktorým sa domáhali určenia neúčinnosti kúpnej zmluvy, a preto im nevzniklo právo podať odvolanie proti výroku rozsudku, ktorým im bolo v konaní vyhovené. V odvolaní proti zamietajúcej časti rozsudku však poukazovali na skutočnosti, pre ktoré podľa nich kúpne zmluvy, ktorých vyslovenia neúčinnosti sa v konaní domáhali, by mali byť neplatné a neplatnosťou týchto kúpnych zmlúv podmieňovali vyslovenie neplatnosti záložnej zmluvy. V tejto súvislosti odvolací súd uzavrel, že v konaní pred súdom prvého stupňa neprodukovali žiadne dôkazy, z ktorých by bolo možné uzavrieť, že kúpna zmluva uzatvorená medzi odporcom v 1/rade a jeho otcom je neplatná z dôvodov namietaných v odvolaní. Na absolútnu neplatnosť právneho úkonu je súd povinný prihliadať z úradnej povinnosti, avšak iba v prípade, keď sa v priebehu konania zistia právne významné skutočnosti nasvedčujúce absolútnej neplatnosti právneho úkonu. Z obsahu spisu a ani z vykonaného dokazovania však neboli zistené právne relevantné skutočnosti spochybňujúce neplatnosť kúpnej zmluvy. Kúpne zmluvy boli uzatvorené dňa 18. 01. 2012, je v nich jasne vymedzený predmet kúpy, kúpna cena, spôsob splácania kúpnej ceny a boli zavkladované. Za týchto okolností posudzovať otázku platnosti kúpnej zmluvy ako predbežnú otázku v konaní, v ktorom dokonca predávajúci nie je účastníkom konania a navyše táto otázka nebola medzi účastníkmi sporná, je nenáležitá. Z obsahu kúpnej zmluvy, ako aj následných úkonov súvisiacich s prevodom vlastníckeho práva je zrejmé, že kúpna zmluva bola medzi účastníkmi uzatvorená slobodne, vážne, určite a zrozumiteľne. Iba to, že kúpna cena kupujúcim nebola vyplatená, nemôže mať za následok výklad tohto právneho úkonu tak, že ide o simulovaný právny úkon, teda že sa ním zastiera iný právny úkon.

Z uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa v časti určenia neúčinnosti kúpnych zmlúv ako vecne správny podľa § 219 ods. 1 OSP potvrdil, keď odvolacie dôvody odporcu, svedčiace o neexistencii vymáhateľného exekučného titulu posúdil ako nedôvodné.

Odvolací súd sa nestotožnil s právnym záverom súdu prvého stupňa v zamietajúcej časti žalobou uplatneného nároku týkajúceho sa vyslovenia neplatnosti záložnej zmluvy. Z obsahu spisu vyplýva, že odporca v 1/ rade ako záložca a odporkyňa v 2/rade ako záložný veriteľ uzatvorili dňa 23. 02. 2012 zmluvu o zriadení záložného práva, predmetom ktorej boli nehnuteľnosti vo vlastníctve odporcu v 1/rade, nachádzajúce sa v katastrálnom území X. A., zapísané v liste vlastníctva č. XXX a XXX. Záložná zmluva bola uzatvorená za účelom zabezpečenia pohľadávky z 11. 03. 2009 zo zmluvy o pôžičke, uzatvorenej medzi odporkyňou v 2/rade a D.. P. F., ktorou mu požičala peňažnú čiastku vo výške 41.000,- eur. Dlžník sa zaviazal pôžičku vrátiť do 12. 06. 2009. Hodnota zabezpečenej pohľadávky bola dohodnutá sumou 41.000,- eur. Vklad záložnej zmluvy do katastra nehnuteľností bol povolený pod V 988/12 dňa 08. 03. 2012.

Podľa § 552 Občianskeho zákonníka pohľadávku možno zabezpečiť aj záložnou zmluvou.

Podľa § 151a Občianskeho zákonníka záložné právo slúži na zabezpečenie pohľadávky a jej príslušenstva tým, že záložného veriteľa oprávňuje uspokojiť sa alebo domáhať sa uspokojenia z pohľadávky z predmetu záložného práva, ak pohľadávka nie je riadne a včas splnená.

Záložné právo patrí k najvýznamnejším zabezpečovacím inštitútom, ktorý bol do Občianskeho zákonníka doplnený v roku 1991. Z hľadiska celkovej úpravy záložného práva možno vyvodiť, že sa rozlišujú dve základné funkcie záložného práva a to funkcia zabezpečovacia a funkcia uhradzovacia. Zabezpečovacia funkcia spočíva v tom, že veriteľ do splatnosti pohľadávky má svoju pohľadávku právne zabezpečenú pre prípad, že dlžník nesplní svoj dlh, že sa bude môcť uspokojiť zo zálohu. Uhradzovacia funkcia znamená možnosť záložné právo vykonať a uspokojiť sa so zálohom. Záložné právo je vždy viazané na existenciu pohľadávky, to znamená, že jeho vznik a zánik sa odvíjajú od vzniku alebo zániku zabezpečovacej pohľadávky. Ak pohľadávka, ktorá bola zabezpečená záložným právom zanikne, zaniká aj záložné právo. Z toho vyplýva, že akákoľvek dispozícia pohľadávkou nemá za následok zánik záložného práva ale aj po zmenách plní svoju zabezpečovaciu funkciu. V prípade prechodu alebo prevodu pohľadávky záložné právo prechádza na nadobúdateľa pohľadávky rovnako ako v prípade postúpenia pohľadávky.

Súd prvého stupňa dospel k záveru, že záložná zmluva, ktorú správne posudzoval ako samostatný právny úkon nezávislý od namietaných kúpnych zmlúv, je platným právnym úkon, pretože spĺňa všetky náležitosti zákona, v konaní nebolo preukázané, že by obchádzala zákon, keďže bola zriadená za účelom zabezpečenia pohľadávky odporkyne v 2/rade voči veriteľovi D.. P. F., ktorý je dlžníkom odporkyne v 2/rade z titulu poskytnutej pôžičky.

Odvolací súd po prejednaní veci konštatuje, že uvedené závery súdu prvého stupňa o platnosti záložnej zmluvy sú predčasné a súd prvého stupňa sa nevysporiadal dostatočne s dôvodmi, pre ktoré navrhovateľky namietali platnosť záložnej zmluvy. Z doposiaľ vykonaného dokazovania je zrejmé, že záložnú zmluvu uzatvoril odporca v 1/rade s odporkyňou v 2/rade dňa 23. 02. 2012. Vklad záložnej zmluvy bol povolený 07. 03. 2012. Odporca v 1/rade nadobudol vlastnícke právo k nehnuteľnostiam na základe kúpnej zmluvy uzatvorenej s otcom 18. 01. 2012, pričom vklad bol povolený 02. 02. 2012. Navrhovateľky v konaní pred súdom prvého stupňa namietali platnosť tohto právneho úkonu s poukazom na rozpor tohto úkonu s dobrými mravmi s účelom obísť zákon, s úmyslom zmať ich zákonný nárok na uspokojenie ich nárokov ako veriteľov majúca za to, že takýto úkon je v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka absolútne neplatný. Závery súdu prvého stupňa uvádzané v odôvodnení rozsudku nevysvetľujú, akým spôsobom sa súd prvého stupňa vysporiadal s uvedenými námietkami navrhovateľiek keď uzavrel, že zmluva o zriadení záložného práva je platná. Iba konštatoval, že spĺňa všetky náležitosti s poukazom na ustanovenie § 151a a nasl. bez toho, aby odôvodnil, či tento právny úkon je s ohľadom na okolnosti danej veci v súlade s dobrými mravmi a či tento úkon nie je podľa ustanovení § 39 a nasl. Občianskeho zákonníka absolútne neplatný. V tejto súvislosti je podľa názoru odvolacieho súdu potrebné doplniť dokazovanie na zistenie, či úmysel záložného veriteľa s ohľadom na blízke rodinné prepojenie účastníkov oboch zmlúv nesmeroval práve k ukráteniu navrhovateľiek ako veriteľiek z majetku odporcu v 1/rade, keďže právnym dôsledkom záložného práva zriadeného

v prospech odporkyne v 2/rade je sťaženie uspokojenia pohľadávok navrhovateliek. Záložné právo oprávňuje veriteľa uspokojiť alebo domáhať sa uspokojenia svojej pohľadávky z predmetu záložného práva, čo znamená, že v danom prípade toto právo svedčí odporkyni v 2/rade ako záložnej veriteľke, ktorá ako vyplýva z doposiaľ vykonaného dokazovania má síce voči otcovi odporcu v 1/rade pohľadávku z titulu nevrátenej časti pôžičky, ale s ohľadom na okolnosti danej veci je potrebné posúdiť, aký bol skutočný dôvod a účel zriadenia záložného práva. Podľa platnej úpravy Občianskeho zákonníka, právny úkon, ktorému veriteľ s úspechom odporoval je právne neúčinný a veriteľ môže požadovať uspokojenie svojej pohľadávky z toho, čo odporovateľným právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku. Ak toto nie je možné, má právo na náhradu voči tomu, kto mal z tohto úkonu úspech. Inak povedané, veriteľ, ktorý s úspechom odporoval právnemu úkonu má voči tomu, kto mal z tohto úkonu prospech, právo na náhradu v peniazoch, ak sa uňho nenachádza vec nadobudnutá týmto úkonom. Veriteľ sa z tohto dôvodu nemôže úspešne domáhať určenia neplatnosti zmluvy, ktorou vlastník (ktorý mal z odporovateľného úkonu prospech) previedol vec na tretie osoby.

Z toho vyplýva, že s právnym úkonom uzatvorenia kúpnej zmluvy, aj napriek úspešnej odporovateľnosti právneho úkonu navrhovateľkami, sa spájajú všetky právne následky, ku ktorým úkon smeroval, teda odporca v 1/ rade na základe kúpnej zmluvy nadobudol vlastnícke právo k veci. Ako vlastník veci vo všeobecnosti mohol zriadiť záložné právo k predmetu vlastníctva, avšak s ohľadom na námietky navrhovateliek bolo potrebné posúdiť, či takýto právny úkon práve v súvislosti s okolnosťami danej veci (príbuzenské pomery, prevody nehnuteľnosti, úmysel dlžníka zachrániť majetok pred exekúciou a ďalšie), nie je v rozpore s dobrými mravmi, keď uzatvorením záložnej zmluvy vzniklo odporkyni v 2/rade ako záložnej veriteľke právo na uspokojenie pohľadávky z predmetu zálohu.

Keďže odôvodnenie rozsudku súdu prvého stupňa nedáva náležité odpovede na námietky navrhovateliek uvádzané v priebehu konania ohľadne platnosti tohto právneho úkonu, ktoré sú zhodné aj s jeho odvolacími dôvodmi, odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa v tejto časti v zmysle § 221 ods. 1 písm. f/, h/, ods. 2 OSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V ďalšom konaní súd prvého stupňa je viazaný právnym názorom odvolacieho súdu (§ 226 OSP) doplní dokazovanie v potrebnom rozsahu a po vyhodnotení dôkazov v intenciách § 132 OSP opätovne rozhodne, pričom svoje rozhodnutie náležite odôvodní spôsobom zodpovedajúcim ustanoveniu § 157 ods. 2 OSP vysporiadajúc sa v ňom i s námietkami navrhovateliek uplatnenými v odvolaní. Zároveň rozhodne o trovách celého konania, vrátane trov konania odvolacieho (§ 224 ods. 3 OSP).

Toto rozhodnutie bolo prijaté odvolacím senátom pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.